

ним предметом рецепції аудиторії, а ще й впливають на загальне сприйняття матеріалу. Володіння філігранним індивідуальним стилем є запорукою ефективної комунікації з читачами. Насамперед аудиторія сприймає ідеостиль через притаманні для конкретного автора лінгвістичні особливості. Але значною мірою рецепція залежить і від рівня вияву авторської позиції, майстерності журналіста в компонованні матеріалу. Важливе місце посідає здатність автора зарекомендувати себе професіоналом в межах певного жанру, оскільки читач в такому випадку завчасно налаштовується прочитати оригінальну й цікаву публікацію, з характерними для автора творчими прийомами й засобами відображення дійсності.

Глибоку рецепцію може гарантувати тільки поєднання нешаблонного авторського стилю з довготривалою багатовекторною стратегією взаємодії з аудиторією. Тому магiстральне завдання для кожного журналіста – виробити свій унікальний стиль, який забезпечуватиме атракцію аудиторії, а отже й покращуватиме сприйняття й розуміння публікацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронова. М.Ю. Авторська позиція і авторське «я» в політичних портретах-книгах [Електронний ресурс] / М. Ю Воронова // Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1190>
2. Кожанова В. Ю. Проблема рецепции медиатекста как фактор взаимодействия автора и читателя / В.Ю. Кожанова // Вестник Адыгейского государственного университета. – Майкоп, 2010. – №5. – С. 48 – 52.
3. Котюрова М.П. Идиостиль // Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под ред. М.Н. Кожинной. М.: Флинта: Наука, 2003. С.95–99.
4. Кручевская. Г. В. Автор в дискурсе печатных сми: к проблеме изучения / Г.В. Кручевская // Журналистский ежегодник Томского государственного университета. – Томск, 2012. – №1. – С. 21 – 24.
5. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : Академія, 1997.– 752 с.
6. Привалова С.Ф. Поліваріативність реалізації підтексту в публіцистиці як характеристика індивідуального стилю журналіста (на прикладі матеріалів газети «Дзеркало тижня») / С.Ф. Привалова // Вісник Харківського національного університету. – Серія «Соціальні комунікації». – Харків, 2012. – №4. – С. 196 – 200

І. Л. Михайлин

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
(м. Харків)

ПУБЛІЦИСТИКА ТА ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО В ЖУРНАЛІ “ДНІПРОВІ ХВИЛІ”

Журнал “Дніпрові хвилі” (1910–1913) був заснований у Катеринославі відомим українським журналістом і громадським діячем Дмитром Дорошенком, який саме в 1909 році закінчив історико-філологічний факультет Київського університету імені Святого Володимира і дістав працю в цьому місті. У порівнянні з іншими часописами початку ХХ століття, про які годі знайти ширші відомості в науковій літературі, “Дніпровим хвилям” пощастило. Крім стислої репрезентації в довідкових виданнях та підручниках, цьому часописові присвячено й чимало статей [1, 2, 3, 4]. Однак співробітництво в цьому часописі І. Нечуя-Левицького згадується мимохідь, а спеціальному розглядові не піддавалося, що й визначає актуальність теми нашої студії.

На час видання часопису І. Нечуй-Левицький однозначно сприймався в суспільній свідомості як класик української літератури. У цей час його творчі інтереси зосередилися навколо захисту чистоти української мови, яка, як йому здавалося, розвивається неправильно через впливи на неї західноукраїнської традиції. Від статті “Сьогоднішня часопис намова на Україні” (Україна. – 1907. – №№ 1–4) І. Нечуй-Левицький вів безперервну війну на мовному ґрунті з українською пресою й розсварився з усіма київськими часописами. Аж тут у Катеринославі розпочав виходити новий журнал. Як було не скористатися новою можливістю для публікації своїх творів.

Співпраця І. Нечуя-Левицького з “Дніпровими хвилями” розпочалася в 1911 році з публікації його невеличкої замітки “Земське видання укр. Мовою” (№ 9) у рубриці “Новини нашого письменства”. І. Нечуй-Левицький повідомляв про брошуру Н. Луковенка “Що потрібно, щоб виробляти цементові черепиці (дахівки)”, випущену Київською губернською земською управою. Він схвально відгукнувся про брошуру, відзначивши, що після її прочитання кожний селянин сам зможе виготовляти черепицю. Позитивно відгукнувся він в про мову книжки. Але зачепившись за слово “відчинив”, написав цілий абзац про “хиби” в брошурі. Так говорять лише в шести повітах на Волині та в Подільській губернії. А в Київській губернії так не кажуть. Треба писати “одчинив”. І далі: “Ми радимо Д. Луковенкові примитикувуватися (sic!) до мови Київщини в усіх сутінках і дріб’язках мови” (с. 126).

Незабаром І. Нечуй-Левицький виступив з великою статтею “Школа повинна бути національна” (1911. – № 12–17). Він відразу поставив українську ситуацію в широкий європейський контекст, показавши, що залежні народи пригнічуються в усіх державах; доля України подібна до долі Шотландії, Ірландії й Уельсу у Великій Британії, Польщі в Німеччині, провансальців у Франції. Показово, що в усіх цих державах здійснюється наступ на освіту з метою відняти в народів їхню мову, бо без мови немає народу. За допомогою такого наступу державні народи зміцнюють свою могутність, бо зденаціоналізована інтелігенція, втративши зв’язок із своїм народом, стає на службу народові державному, включається в творення його культури, робить для ворога те, що мала б створити для свого народу й нації.

Придушення сильним слабкого, переконаний І. Нечуй-Левицький, – це закон природи. У соціальному житті він пропонує розглянути це на прикладі поляків. Репетуючи в Австрійському парламенті з приводу придушення поляків в Австро-Угорщині, вони теж саме здійснюють щодо українців у Галичині, ні на хвилику не замислюючись, що чинять по відношенню до них так само, як австрійці стосовно поляків.

І. Нечуй-Левицький був поборником національної школи. Це означає, що кожна нація має право на свою освіту; діти мають навчатися тією мовою, яку вони найкраще розуміють. У Німеччині, наводить він приклад, у початковій школі діти навчаються первісно трьома діалектами і лише потім відбувається перехід на літературну німецьку мову. Росія ж категорично заперечує право українських дітей вчитися своєю мовою. Автор пропонує розглянути це питання з кількох аспектів. У психологічному аспекті він виклав фізіологічні процеси формування дитячої свідомості, показав, що в ній відбивається найближче дитяче довкілля, родина, рідна домівка, краєвиди. Усе це позначається питомою мовою, яка тому і є рідною, що дитина чує її від народження. Потрапляючи в школу, де лунає чужа мова, дитина переживає психічний струс, не розуміє вчителя. Учителям у Росії заборонено вживати українську мову, навіть для необхідних пояснень незрозумілого матеріалу.

І. Нечуй-Левицький проаналізував букварі, за якими вчать діти в початкових школах. Їм не зрозуміло, що таке овин, рига, лохань, бо в їх побуті ні таких речей, ні таких слів немає. Автор розповів приклад одного вчителя, який тричі умовляв дітей іти “завтракати”, а вони сиділи нерухомо. Тоді йому прийшло в голову сказати: “Ідіть снідати”, і вони з галасом побігли з класу, мало не збивши його з ніг. Так І. Нечуй-Левицький відповів тим, хто запевняв, що української мови немає, що вона подібна до російської й мало чим відрізняється від неї. Він довів протилежне. Українська дитина не розуміє викладу матеріалу по-російськи. Понад те, їй доводиться одночасно здійснювати дві складні розумові операції: вчитися читати й вчити чужу мову. Унаслідок таких перевантажень навчання викликає в українських дітей огиду й дуже часто дитина, покинувши навчання, забуває чужу науку. Рівень освіченості в українських губерніях набагато нижчий за такий же рівень у губерніях російських, а в XVII столітті подорожні вражалися тим, що в Україні все чоловіки й навіть багато жінок були освічені.

І. Нечуй-Левицький був перший (або принаймні один з небагатьох), хто аргументовано поставив питання про ворожість українській свідомості й російській літератури. Він відзначив, що українцеві чужа природа й побут, відтворений у російській літературі. У віршах, які пропонує до вивчення дитяча читанка, українська дитина не знайде таких мотивів, які відгукнуться в її серці. Але не тільки в цьому річ. Спираючись на вчення І. Тена, на якого посилається в статті, І. Нечуй-Левицький говорить про те, що й характери, відображені в російській літературі, чужі українській свідомості. Герої романів І. Тургенєва – Рудін, Інсаров, Базаров – то типи, яких немає в українському житті. Їхня

ідеологія й програма обмежується тільки соціальними питаннями. Тимчасом як в Україні свідомо людина мусить ставити перед собою завдання національного визволення. Ближчими до українців є російські письменники, які вийшли з України – Гоголь, Короленко, Чехов, Потапенко. Але зосередитись на вивченні їх творчості для української дитини – це не вихід із скрути. У нас є своя велика українська література, яку й слід вивчати українським дітям – від Котляревського через геніального Шевченка, до Коцюбинського й Франка. Високу оцінку дав І. Нечуй-Левицький творчості Панаса Мирного.

Це була перша повноцінна публіцистична стаття в журналі “Дніпрові хвилі”, яка відразу піднесла престиж журналу, вивела його на рівень тогочасної української публіцистики, яка розв’язувала проблему української ідентифікації. Можна тільки уявити, з якими настроями читали цю статтю члени “Просвіт” у самому Катеринославі, у Мануйлівці, у Дієвці, Перещепиному та інших населених пунктах губернії. І. Нечуй-Левицький ухопився за головну ланку, тягнучи за яку можна було витягнути весь ланцюг українських проблем.

І. Нечуй-Левицький і далі продовжував надсилати у “Дніпрові хвилі” свої невеличкі рецензії. Так, у рецензії “Китиця незабудків” він розглянув однойменну збірку віршів Ірми Остапівни, яка вийшла в Чернівцях 1911 року. Він відзначив, що книжечка цієї поетки примітно відрізняється від віршів молодих українських поетів, які “з невеличкою вилучкою (исключением), стоять нижче од усякої критики, бо в їх віршах нема ніякої поезії, а є тільки віршована проза, та ще й віршована часом недоладу” (с. 284–285). Твори ж Ірми Остапівни написані доладними віршами, пройняті духом смутку й журби, але цей смуток поетичний і ніде не доходить до одчаю. Особливу похвалу здобуває поетка та автор передмови д. Венгжин за те, що “зовсім добре виправили свою мову на зразець української народної мови і покинули правопис й апострофи Желехівського” (с. 285).

З часом в часописі стали з’являтися й більші за розміром рецензії І. Нечуя-Левицького, як-от: “Де люди — там і лихо” *Повість Д. І. Яворницького, 1911 року*” (1911. — № 22). Рецензія складається з того, що автор докладно переказує її сюжет. Невелике місце відведене власне оцінкою: “Повістка написана жвавим гарним стилем і читається з цікавістю, не вважаючи на несподіванку багатьох випадків, неначе вигаданих” (с. 302). На виправдання письменника автор зауважує, що в людському житті трапляється значно більше несподіванок, ніж у літературі. Далі критик розглянув головний образ Ніни Долинської, похваливши письменника за психологічну майстерність і навіть достовірність у її змалюванні.

Мало не половина рецензії присвячено розглядові мови повісті. Висловивши загальну думку: “Повість написана гарним легким стилем” (с. 303), автор зауважив далі, що на рівні окремих слів трапляється чимало недоладних, то польських, то галицьких, то великоруських. Для кожної групи він подав приклади. Не сподобалось йому вживання Д. Яворницьким слова “штука” в значенні мистецтво, і він подав цілий етюд про це слово. Він відхилив слова “умілість”, “мистецтво”, “гарність”, як зовсім не підхожі, а наполягав на вживанні слів “штучність” або просто “іскуство”, “щоб не було плутанини в письменській мові”. Тож не дарма редакція мусила подати примітку до цієї рецензії, що “вона не в усьому згодна з Шановним Автором у його поглядах на українську літературну мову” (с. 301)

Анотаційна рецензія “Дріжджі, оповідання з селянського життя І. Волошиновського. Київ, 1911” (1911. — № 23-24) відзначала, що спершу це оповідання друкувалося в газеті “Світова зірниця”, а от тепер видане гарною книжкою. І. Нечуй-Левицький відзначив, що усякі статті й книжечки, лекції агрономів не мають такого впливу на селян як живий приклад. Такий метод обрав для себе І. Волошиновський, який сам хліборобствує на своєму хуторі. Він розповів історію одного хлопця на ім’я Сімон, який вернувшись у село після закінчення хліборобської школи, розпочав господарювати, узявши на позичені гроші в оренду шість десятин поля. В оповіданні в деталях описано, що і як він робив, щоб прийти до успіху. Його обрали сільським старостою села Луки, і він на все село поширив свою практику. Унаслідок цього село стало можливим, а праця селян продуктивною. Оповідання оцінено цілком позитивно, хоча І. Нечуй-Левицький і не заперечував його ужиткового, інструментального характеру.

У статті “Останні вірші О. Олеся” (1912. — № 11-12) І. Нечуй-Левицький подав аналіз двох драматичних етюдів: “Трагедія серця” і “Над Дніпром”. І. Нечуй використав метод, до якого був прихильний – зіставлення літературного твору з життям. Зрозуміло, що символічні твори такого зіставлення не витримали. І. Нечуй визнавав лише один творчий метод – реа-

лізм (і сам був великим реалістом), тому він дав таку оцінку першому творові О. Олеся: “він несподівано збився набік з прямого шляху і трохи повернув на декадентську стежку – цебто на непряму путь, бо почав писати якісь вигадки, за якихсь вигаданих людей, а не таких, які живуть по селах, та й, загалом сказавши, животіють скрізь на великому світі” (с. 175).

Замість того, щоб писати твори про те, чого немає, краще написати про те, що є, про справжні “трагедії серця”, які раз у раз трапляються між людьми. І. Нечуй-Левицький витратив три чверті статті на наведення реальних, відомих йому прикладів, коли кохання приводило людей до смерті або до психічних розладів, і запитав у кінці: “І чом так О. Олесеві не взяти б за сюжет для своїх поезій хоч одну з отаких драм серця з живого живоття?” (с. 178).

Символічній та декадентській “Трагедії серця” критик протиставив драму О. Олеся “Над Дніпром”, написану на основі української демонології. Це “чудова й доладна поема-казка, написана чистою українською мовою так гарно, що її з цікавою жадобою читатиме кожний селянин” (с. 179). У ній діють живі люди, повноцінні характери, хоч і є між ними особи міфічні, але й вони постають із своїми болями й стражданнями.

І. Нечуй-Левицький виступив не стільки проти символізму як такого, скільки проти виправдання за допомогою посилянь на новаторство художньої недовершеності

Метод зіставлення з життям (життєвої верифікації) використав І. Нечуй-Левицький у статті “Вигадки націоналістів про українців” (1912. – № 13-14), яка була присвячена розглядові статті професора Петра Струве в журналі “Русская мысль” (1912. – № 1). Струве тоді дістав багато дотепних відповідей. Можливо, І. Нечуй-Левицький навів найбільш несподівані аргументи. Струве запевняє, що української культури в Україні нема, бо нема українського економічного життя, бо торгівля, промисловість, капіталізм – усе це великоруське й держиться великоруським капіталом. Ні, відповів І. Нечуй-Левицький, великоруського капіталу якраз дуже мало. І на прикладах з власних спостережень і з статистичних праць довів, що переважає насправді в українських губерніях єврейський та український капітал.

І. Нечуй-Левицький нагадав, що дав відповідь російським націоналістам (до яких він зарахував і П. Струве) ще в праці “Українство на літературних позовах з Московщиною”, де обґрунтував право українців писати українською мовою й створювати нею літературу й культуру. П. Струве його український критик виставив у ролі дикуна, який тільки щойно довідався, що є якась там українська література й культура й страшенно здивувався з такого “партикуляризму”. Насправді ж наша література давня, тягнеться з Київської Русі, Литви й Польщі. Професор М. Петров у своїх “Історіях української літератури” XVIII і XIX століть показав величезні скарби українського художнього слова.

Але справа навіть не в економічному підґрунті чи в кількості представників нації. У світі більшість становлять саме невеликі спільноти. Але й невеликі нації – португальська, сербська, недержавні народи – ірландці, кельти, провансальці – не мають завади для розвитку своєї літератури й культури, для поширення своїми мовами культури й освіти в масах.

Припинилося співробітництво І. Нечуя-Левицького з журналом “Дніпрові хвилі” за таких обставин. У тому ж таки 1912 році у Києві вийшла в світ книжка І. Нечуя-Левицького “Криве дзеркало української мови”, яка немало здивувала українське громадянство. Відгукнулися на цю книжку й “Дніпрові хвилі” великою (у три подачі) статтею “Про українську літературну мову” (1912. – №№ 22, 23-24; 1913. – № 1) редактора Д. Дорошенка, яку він подав під псевдонімом М. Жученко.

Із здивуванням він відзначив, що отим “кривим дзеркалом”, на думку Шановного Автора, є теперішня літературна українська мова, якою друкуються українські журнали “Літературно-науковий вісник”, “Українська хата”, газета “Село” та ін. Мова ця нібито істотно відрізняється від тієї, якою розмовляє наш народ, у ній “повно” галицьких слів і зворотів, мало кому в нас зрозумілих, а то й зовсім не зрозумілих. Письменники й журналісти часто вдаються до творення неологізмів, але вживають форм зовсім неправильних або й неможливих в українській мові. Усе це, за І. Нечуєм-Левицьким, сталося не само собою, а внаслідок змови галичан і професора М. Грушевського, які заповзялися завести в Україні свою галицьку книжну мову і свій галицький правопис, дуже трудний і незручний.

Виклавши погляди І. Нечуя-Левицького, редактор “Дніпрових хвиль” запропонував свій погляд на мовне питання, відзначивши на початку: “Тимчасом справа стоїть не зовсім так, як малює Д. Левицький” (с. 302). Він категорично відкинув думку, з якої випливало, нібито українська мова існує в двох

варіантах, нібито Галичина й Україна говорять двома мовами. Відмінності між цими мовними явищами є, але вони такі, як між близькими діалектами однієї мови.

Д. Дорошенко виклав новітню історію української мови. Нова українська літературна мова почала розвиватися в першій половині XIX століття в творах І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка, Марка Вовчка. Це була питома українська народна мова. Але вже П. Куліш мріяв про створення журналу, щоб надати нашій мові суспільного звучання, прилаштувати її до виконання інформаційних та публіцистичних завдань. Заборона в Росії публічного вжитку української мови на довгі роки перекрила шлях традиції, яку започаткувала "Основа". Але в Галичині українська преса існувала, і розвивалися інформаційний та публіцистичний стилі української мови. У цьому сенсі Галичина випередила Україну. І коли заборони на використання в пресі українського слова були знесені внаслідок революції 1905 року, то підросійські українці скористалися досвідом галичан. Чи можна дорікати їм у цьому? За Д. Дорошенком, це прийнятний і правильний шлях.

Українські видавці й журналісти сподівалися великого успіху для української преси. Але виявилось інше: українська преса потрапила в конкурентне середовище, де домінувала російська мова, силоміць насаджена через освіту й журналістику. Масового звернення до української газети не сталося тільки тому, що вона українська. Розрахунок на те, що вона буде більш зрозумілою для народу, а відтак маси потягнуться до неї, не справилися. Виявилось, що брак української освіти був істотною перешкодою для сприйняття масовим читачем інформаційного та публіцистичного українського тексту. Тому підняте І. Нечуєм-Левицьким питання про чистоту мови – це питання про доступність і зрозумілість для читача української журналістики. Його не можна ігнорувати.

Редактор "Дніпрових хвиль" розкрив так само й історію українського правопису, вказавши, що найкращим його зразком стала кулішівка. Але царський уряд заборонив з мовою й український правопис і примусив українців користуватися ярижкою, тобто російськими літерами писати українські слова. Галичани трансформували кулішівку, але додали до неї ще дещо, зовсім не виправдане з погляду фонетичних засад правопису, тому немає підстав триматися його правил в підросійській Україні.

У фіналі статті Д. Дорошенко зазначив, що погоджується з головним постулатом Шановного Автора – літературна українська мова повинна якомога ближче дотримуватися народної основи, а саме: мови України Наддніпрянської.

Але... далі йшло найголовніше зауваження: "Коли б д. Левицький робив свої уваги щодо мови спокійно, в "академічному", як кажуть, тоні, коли б він писав, наприклад так, як позаторік у Л. Н. Віснику писав М. Левицький, то од цього була б тільки користь для нашої справи; молоді письменники й журналісти українські могли б багато чого навчитися од Левицького, як письменника-ветерана й доброго знавця мови. На великий жаль, д. Левицький пише дуже гостро й ущипливо, закидаючи своїм супротивникам у поглядах таке, що їм певно ані снилося: тут і якась "змова", і якісь "партії", і оте стремління щось "нахрапом" накинути українському громадянству. Оте гостре глузування шановного письменника з своїх же таки братів-письменників українських принесло велику радість нашим ворогам, а першому серед них – "Киевлянинові", який зразу ж одгукнувся на книгу д. Левицького, злорадно повторюючи усі його насмішки й глузування" (с. 7). З цієї причини позитивний зміст у позиції І. Нечуя-Левицького не був почутий.

Д. Дорошенко зайняв амбівалентну позицію, прагнучи показати, чим праця І. Нечуя-Левицького може бути корисна сучасникам, а чим шкідлива. Але сам письменник-ветеран Дорошенкової м'якості не сприйняв і припинив свої стосунки з "Дніпровими хвилями". Це було ударом по журналові, який втратив авторитетного автора. Це було ударом по І. Нечуєві-Левицькому, який втратив авторитетну трибуну для своїх публіцистичних і літературно критичних праць. Але поза цими особистими стосунками співробітництво І. Нечуя-Левицького було цікавим, продуктивним епізодом у його творчій біографії й в історії часопису "Дніпрові хвилі".

ЛІТЕРАТУРА

1. Абросимова С. В. Чосипис «Дніпрові хвилі» (1910–1913) / С. В. Абросимова, Т. М. Ковальська // Українська періодика: історія і сучасність : доп. Та повідомл. Другої Всеукр. Наук.-теорет. Конф., 21–22 груд. 1994 р. – Львів; Житомир, 1994. – С. 32–34.

2. Лазебник В. І. Кузьма Котов і його «Дніпрові хвилі» / В. І. Лазебник // Скарбниця рідного краю. – Дніпропетровськ, 1993. – С. 29–33.

3. Школьна О. Д. Націєтворча програма часопису «Дніпрові хвилі» / Олена Школьна // Журналістика : Наук. зб. – К., 2007. – Вип. 6 (31). – С. 5–12.
4. Чубай У. «Дніпрові хвилі» / У. Чубай // Українська преса в Україні та світі ХІХ–ХХ ст. – Львів : ЛННБ України імені В. Стефаника, 2011. – Т. 3. – С. 354–357.

О. А. Мігчук,
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені акад. С.Дем'янчука
(м. Рівне)

ДО ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ МЕДІАОСВІТИ ЯК КОМУНІКАТИВІСТСЬКОГО ЯВИЩА

Медіаграмотність починають включати у систему української шкільної освіти – можливо, не так швидко, як цього вимагає час, але, зрештою, процес не стоїть на місці й має цікаві показники еволюції. Саме зараз триває всеукраїнський експеримент із впровадження медіаосвіти у навчально-виховний процес у школах країни. Це означає, що поступово елементи медіаграмотності будуть включені до шкільної програми.

Згідно з умовами експерименту, учням 10-го класу мають викладати основи медіаграмотності. Для непідготовленої людини наповнення цього курсу не є очевидним, адже в українській системі освіти це нове явище. Тому перед реалізаторами медіаосвітньої ініціативи стоїть складне завдання: не лише маневрувати у бюрократичних процедурах, але й донести до вчителів основну ідею курсу. Педагогів для викладання готують вже навчені методисти через систему підвищення кваліфікації. І що характерно, медіаосвіту вже впроваджують вчителі різних предметів: інформатики, мови та літератури, історії, а також шкільні психологи – кожен з них шукатиме свій шлях.

Здійснимо спробу сформулювати ключові методичні рекомендації тим сміливцям, які починають виконувати важливу місію здійснення медіаосвіти в українських школах.

З розвитком сучасних технологічних процесів у педагогічних системах, основу яких передусім складають школярі, викладачі, практикуючі журналісти, перед медіаосвітою ставиться завдання реалізації людиноцентристського підходу. А це означає перехід всього стилю управління медіаосвітою в школі до рівноправної співпраці, партнерства, розвитку стосунків усіх учасників освітнього процесу.

В новітніх умовах актуалізація медіазнань особливо важлива для розвитку як теорії, так і практики комунікації. З даної позиції будь-який представник аудиторії має розглядатись і як суб'єкт комунікації, і як суб'єкт управлінської діяльності. Аналіз феномену комунікації розкриває соціальну обумовленість способу життя аудиторії більш безпосередньо і повно, ніж аналіз діяльності конкретного пласту її представництва. Тому врахування умов комунікації та діяльності в гуманізації управління медіаосвітою набуває відчутної актуальності.

Проблема соціальної відповідальності медіаосвіти неминуче потрапляє в силове поле PR-дискурсу будь-якої школи, яка провадить цю діяльність, – адже відпрацьована за допомогою методів та інструментів PR, вона потужно впливає на формування позитивної репутації школи, сприяє ефективній комунікації з діючими і потенційними учасниками навчального процесу та шкільними партнерами з медіаосвіти, що в підсумку зміцнює освітній бренд.

Особливості новітнього комунікаційного середовища, що складається із принципово нових медіаінструментів, надають ширші можливості впливу медіаосвіти на формування взаємовідносин у суспільстві. Школярам треба пояснювати, що від якості функціонування цієї комунікаційної системи, професійної компетентності журналіста безпосередньо залежить чистота інформаційного поля, рівень реалізації взаємозв'язків між усіма структурними чинниками суспільства, співробітництво владних, журналістських та освітніх організацій, фінансово-економічний, політичний, культурний розвиток держави загалом.

Для школярів ці положення можуть здатись переконливими, оскільки аудиторний індивід дійсно виступає у взаємозв'язку не тільки з предметним світом, але й з інши-